

wikkelingen zich in de loop van de negentiende eeuw ontvouwen en verloren daardoor juist de controle. Vooral de opkomst van Pruisen was onvoorzien. Zamoy-ski citeert Bismarck, de architect

van het nieuwe Duitsland, die na een waarschuwing dat hij de afkeuring van Europa over zichzelf afriep niet voor niets uitschreeuwde: "Wie is Europa?" Iedereen die inzicht wil krijgen

in de geschiedenis van Europa na Napoleon en iedereen die smult van politieke intriges zal dit boek zeker kunnen waarderen.

Marjonne Maan

PLAATS VAN HERINNERING

Marjonne Maan

SCHITTEREND GLAS

Geschiedenis bestond voor mij lange tijd uit woorden. Historische romans zoals die van Thea Beckman waarvan ik als kind genoot, verhalen van de geschiedenisleraar, boeken. Tijdens mijn studie werd dat aanvuld met originele bronteksten en archieven. Pas later ben ik gaan inzien dat geschiedenis ook wordt gemaakt door plaatsen, afbeeldingen en voorwerpen. Wandelend langs antieke overblijfselen in Turkije voelde ik voor het eerst wat de historische sensatie genoemd wordt. Even kon ik een glimp opvangen van hoe het geweest moest zijn. Op die plaats in Turkije hadden ooit mensen gelopen, zoals ik, maar in een heel andere tijd, met andere gedachten en leefgewoonten. Ik zag het voor me. Een moment leek het verleden heel dichtbij. Geschiedenis werd tastbaar. Maar tegelijkertijd wakkerde dat gevoel van sensatie vooral het verlangen aan om terug in de tijd te kunnen, om het echt te beleven. Een wens die iedere

geschiedenisliefhebber bij tijd en wijle moet overvallen. Wat historische sensatie werkelijk inhoudt, begreep ik echter pas goed toen ik nog niet zo lang geleden op de tentoonstelling *Schitterend Glas* in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden was. De collectie antiek glas die het museum vanaf 1818 heeft verzameld, is uitzonderlijk. Het is de grootste en meest gevarieerde verzameling in Nederland. Het omvat, naast vondsten van Nederlandse bodem, oudheden uit Egypte, Griekenland, het Nabije Oosten en Rome. In deze gebieden kwam de glaskunst tot ontwikkeling en bloei vanaf ongeveer 1500 voor Christus. Meer dan vierhonderd objecten heb ik in januari 2007 gezien en ik werd gegrepen door de magie van het glaswerk uit de Griekse en Romeinse tijd. Zo fragiel, transparant en kunstig gemaakt, maar al die jaren hebben de prachtige vondsten de tand des tijd doorstaan. Ongelooflijk en wonderschoon. Mooi zijn

de vele verschillende vormen: karaffen, parfumflesjes, glazen schalen, beeldjes en vazen. Ik probeerde me voor te stellen hoe die in de klassieke oudheid de huizen sierden. Sommige glazen voorwerpen zijn nog helder, bij andere objecten heeft irisatie plaatsgevonden waardoor er schitterende zilverkleurige laagjes op het materiaal zijn gekomen. Eén van de indrukwekkendste objecten die ik zag was een Romeinse vaas die is gevonden in Cuijk, de plaats waar de weg van Nijmegen naar Tongeren de Maas overstak. De kan is gemaakt van 'optisch geblazen' glas. Dit betekent dat een combinatie van technieken is gehanteerd bij het produceren van de kan. In de wand van de kan zijn daardoor decoratieve ribben ontstaan. Het glas is helderblauw, het handvat gemaakt van groen glas. Ik had graag zo'n kan in huis gehad. Dan had ik er iedere dag ongestoord met verliefde blik naar kunnen staren.

